

Asia: VN/13128/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?

Esityksen tavoitteena on keventää aktivointisuunnitteluun liittyviä viranomaistehtäviä sekä purkaa aktivointisuunnitelman ja monialaisen työllistymissuunnitelman välisiä päällekkäisyyksiä. Lakiesityksen tavoite hallinnon keventämisestä nähdään hyvänä.

Esityksen mukaan jatkossa aktivointisuunnitelma tehtäisiin vain toimeentulotukea saavien työttömien osalta ja työttömyysetuutta saavien työttömien osalta monialainen työllistymissuunnitelma korvaisi aktivointisuunnitelman kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumisen perusteena. Lakimuutoksessa sosiaalihuollon resurssitarve vähenisi niiden asiakkaiden kohdalta, joilla ei ole sosiaalipalveluiden tarvetta. Näiden asiakkaiden osalta poistuisivat hallinnollisesti raskaat aktivointiyhteistyöprosessit. Uhkana lakimuutoksessa nähdään se, että työttömyysetuutta saavan asiakkaan palvelutarpeen tunnistaminen jää pitkälti työvoimaviranomaisen vastuulle ja asiakas voidaan ohjata raskaaseen TYM palveluun tilanteessa, joka ei ole asiakkaan kannalta tarkoituksenmukainen. Aktivointisuunnitelmatyön siirtäminen monialaisessa työllistymisen yhteistoimintamallin mukaisessa prosessissa tehtäväksi ei kevennä suunnitelmatyötä vaan päinvastoin. Uhkana esityksessä nähdään se, että TYM:ssä selvitetään niiden asiakkaiden palvelutarvetta, joiden työllistymisen prosessia ei voida siinä hetkessä edistää TYM-lain hengen mukaisesti. Viranomaisresurssi ei tällaisessa tilanteessa kohdennu tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi huomioitavana on se, että TYM palvelun määrittävänä kriteerinä ei voi olla pelkästään kuntouttavan työtoiminnan palvelutarve, lisäksi kriteerinä on työllisyys-, sosiaali- ja terveys sekä kuntoutuspalveluiden yhteensovittamisen tarve.

Esityksessä ei oteta kantaa siirtymäaikaan, eli siirtyvätkö työttömyysetuudella olevat aktivointiehdon piirissä olevat kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat työllisyyden monialaisen yhteispalvelun asiakkaiksi? Tämä merkitsee huomattavaa TYM asiakasmäärän kasvua ja henkilöstöresurssin tarvetta.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?

Esityksen mukaan aktivointisuunnitelman laatiminen kohdentuisi vain toimeentulotukea työttömyyden perusteella saaviin asiakkaisiin. Työttömyysetuudella olevalle asiakkaalle laadittaisiin työllistymis- tai monialainen työllistymissuunnitelma. Työttömyysetuudella olevien henkilöiden työttömyyden kestoon perustuvien kriteerien poistaminen aktivointisuunnitelmaan ohjaamisessa nähdään kannatettavana. Myönteinen vaikutus muutoksessa nähdään siinä, että jatkossa aktivointisuunnitelmaa ei tarvitse laatia monialaisesti niille työttömille henkilöille, joilla ei ole sosiaali- ja terveystalvöpalveluiden ja työvoimatalvöpalveluiden yhteensovittamisen tarvetta. Esityksessä myönteisenä nähdään myös se, että viimesijaista etuutta työttömyyden johdosta saavien asiakkaiden palvelutarpeen arviointi käynnistyy sosiaalihuollon ammattihenkilön toimesta, jolloin voidaan arvioida asiakkaan tuen tarpeet kokonaisvaltaisesti.

Palvelutarpeen tunnistaminen jää työllisyyssetuudella olevien asiakkaiden osalta pitkälti työllisyyspalveluihin, jossa näemme, että osaamista palvelutarpeiden tunnistamisessa tulee vahvistaa. Mikäli asiakkaan palvelutarpeita ei tunnisteta, on vaarana, että asiakas jää tarvitsemiensa palveluiden ulkopuolelle. Aktivointisuunnitelman laatiminen ja aktivointiehto on kohdistunut pitkään työttömänä olleisiin, joten vaarana on myös pitkään työttömänä olleen asiakasryhmän välinputoaminen.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?

Esityksen tavoitteena on keventää viranomaistyötä erityisesti aktivointisuunnitelmien osalta, muutoin esityksessä ei oteta kantaa muutoksen vaikutuksesta viranomaisten toimintaan. Muutoksen myötä hallinnollinen työ kevenisi niiden työttömyysetuutta saavien asiakkaiden osalta, joilla ei todeta sosiaali- tai terveystalvöpalveluiden tarvetta. Aktivointisuunnitelma laadittaisiin jatkossa vain työttömyyden perusteella toimeentulotukea saaville henkilöille. Toisaalta esityksen vaikutuksena nähdään olevan työllistymisen monialaisen yhteistoimintamallin asiakkuuksien määrän kasvaminen aktivointisuunnitelmien määrän vähentyessä. Viranomaistyön painopiste siirtyy aktivointityöstä monialaiseen yhteistyöhön. Asiakkaiden palvelutarpeiden tunnistaminen vaatii viranomaisyhteistyötä ja toimivia konsultaatiokäytäntöjä on tarpeen kehittää.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?

Esityksessä oleva hallinnollisen työn keventäminen nähdään sinänsä kannatettavana. Lakiesityksen nähdään kuitenkin lisäävän TYM asiakkuuksien määrää, ja mahdollisesti tämä aiheuttaa tarvetta uudelleen kohdentaa henkilöstöresurssia TYM työhön. Alueellamme on jo nyt jouduttu keventämään kolmikantaisten aktivointisuunnitelmien systemaattista tekemistä resurssien riittävyuden varmistamiseksi, joten osa esityksessä katsotuista säästöistä on jo käytännössä toteutunut. Tämän vuoksi esityksellä ei nähdä olevan merkittävää taloudellista säästövaikutusta.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.

-

